

Til Børne- og Ungdomsudvalget

18-08-2010

Bilag 1 Fastholdelse af det sunde frokostmåltid af sociale og sundhedsmæssige årsager

Sagsnr.
2010-102233

Dokumentnr.
2010-554331

Loven

Sagsbehandler
Vibeke Jørgensen

Dagtilbudsloven vedr. madordninger omfatter, at kommunalbestyrelsen skal beslutte, om forældregruppen i en daginstitution, grundet særlige sociale og sundhedsmæssige karakteristika for børnegruppen i pågældende institution, ikke skal kunne fravælge det sunde frokostmåltid.

Lov om fleksibel frokostordning i daginstitutioner, der træder i kraft 1. januar 2011 giver generelt den enkelte institutions forældrebestyrelse mulighed for at fravælge en kommunal frokostordning. I Københavns Kommune effektueres forældrebestyrelsernes fravalg først pr. 1. juli 2010. Loven giver samtidig mulighed for, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at forældrebestyrelsen i en daginstitution eller forældrene i den enkelte enhed ikke kan fravælge et sundt frokostmåltid, hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at et sundt frokostmåltid af både sociale og sundhedsmæssige årsager er særligt påkrævet for børnene i den pågældende daginstitution.

En sådan beslutning skal basere sig på en konkret vurdering af målbare

Mad og Måltid

Gyldenløvesgade 15
1502 København V

Telefon
33 66 43 62

E-mail
vibejo@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009382252

www.kk.dk

såvel *sociale* som *sundhedsmæssige* indikatorer i den konkrete daginstitution. Kommunalbestyrelsen fastlægger hvilke indikatorer, der skal ligge til grund for vurderingen. I bemærkningerne til loven står der, at der skal være en "høj andel" af børn med fx dårlig tandsundhed eller overvægt og økonomiske fripladser. Der skal, jf. Socialministeriet, være tale om en høj andel børn set ift. gennemsnittet i København eller på landsplan. Der behøver ikke være en andel på over 50 % i den pågældende institution.

Sundhedsmæssige og sociale data for 1-5 årige i Københavns Kommune

Forvaltningen har ikke aktuelle sundhedsdata på aldersgruppen 1-5 år. Dette skyldes, at sundhedsplejens tilbud kun anvendes af en lille andel af børnene i denne aldersgruppe, samt at den nationale børnedatabase, som praktiserende læger og sundhedsplejersker kan indrapportere til, ikke har data fra Københavns Kommune og sandsynligvis først får data om flere år.

Derimod haves diverse socioøkonomiske data så som, om børnene har friplads og om en forælder er på kontanthjælp.

Flere københavnske undersøgelser viser en tæt sammenhæng mellem sundhedsmæssig og social ulighed, bl.a. undersøgelsen 'Tandsundhed hos børn og unge med forskellig etnisk baggrund i Københavns Kommune fra 2008' og den netop offentliggjorte fedmeundersøgelse.

Tandsundhed er jf. overtandlæge Ruth Jacobsen en god indikator på barnets generelle sundhedstilstand da tandsundhed ikke kun afslører noget om den mad, barnet indtager, men i lige så høj grad socialt og kulturelt betingede forskelle i tandpleje.

Tandundersøgelsen omfatter børn på 5, 7, 12 og 15 år. Den viste, at 5- og 7-årige børn med anden etnisk baggrund end dansk havde 4 gange så stor carieserfaring som børn med dansk baggrund. Blandt de 5-årige var 4 ud af 5 med dansk baggrund fri for caries, mens det gjaldt for under halvdelen af dem med anden etnisk baggrund end dansk. "Anden etnisk baggrund end dansk" omfatter her indvandrere og efterkommere, som det også defineres af Danmarks Statistik. Tandundersøgelsen viste også, at jo lavere moderens uddannelsesniveau er, jo lavere familiens bruttoindkomst er og jo flere børn, der er i familien, des mere caries¹.

Den københavnske fedmeundersøgelse viser en tydelig sammenhæng mellem overvægt og fedme og lav socioøkonomisk standard. Således var 6,9 % børn med forældre med lav socioøkonomisk status fede overfor 2,3 % af børn af forældre med høj socioøkonomisk status. For overvægt (fedme inkl.) var tallet henholdsvis 24,3 % og 16,4 %. Tallene er opgjort for aldersgruppen 14-16 år².

Skal mad fastholdes i udvalgte institutioner?

Fordele:

- Der kan være institutioner, hvor ledelsen er imod en madordning og forældrene er for, eller omvendt. Loven siger, at det er en beslutning forældrene skal træffe.
- I år træffes madvalget i København af forældrebestyrelserne ikke af forældregruppen, da klyngerne først bliver juridiske enheder pr. 1. januar 2011. Ud fra generelle erfaringer med deltagelse i valg til forældrebestyrelser kan man formode, at færre socioøkonomisk lavt stillede forældre etc. vil sidde i forældrebestyrelsen. Deres stemme bliver derfor ikke automatisk hørt. Forældre med ringe socioøkonomiske forhold får maden billigt/gratis, da de har hel eller delvis friplads.
- Jf. ny rapport udarbejdet for Fødevarestyrelsen konkluderes at kosten har betydning for læringen³. Endvidere viser Pisaundersøgelserne og f.eks. Niels Munk Ploughs forskning for SFI, at Danmark i nordisk sammenhæng er særligt ringe til at bryde den sociale arv⁴. Ved at kræve at daginstitutioner, der har en høj andel af børn med en socialt belastet baggrund, skal have et sundt frokostmåltid, kan muligvis være med til at bryde den sociale arv.

Ulemper:

- I november/december foregår det første 'madvalg' blandt de københavnske forældre. Det vides ikke, i hvor mange institutioner frokosten vil blive fravalgt. Derfor kan det at

¹ Lisa Bøge Christensen et al, Tandsundhed hos børn og unge med forskellig etnisk baggrund i Københavns Kommune, Børne- og Ungdomstandplejen, Børne- og Ungdomsforvaltningen, Københavns Kommune og Tandlægeskolen, Odontologisk Klinik, Københavns Universitet 2008

² Pearson et al Acta Paediatrica 2007:96, pp. 885-889

³ Lene Schack Nielsen (2009) Kostens betydning for læring og adfærd hos børn, Institut for Human Ernæring, Københavns Universitet

⁴

http://www.dpu.dk/everest/Publications/Om%20DPU/Institutter/P%20c3%a6dagogisk%20Sociologi/HPA/20060612154726/CurrentVersion/2006_05__22_HPA_folder.pdf

pålægge frokost vise sig som en unødvendigt indgreb i forældregruppens selvbestemmelse. Ved forud for valget at have pålagt en frokostordning i en institution som måske ellers frivilligt ville have valgt en frokostordning, kan en ellers positivt stemt institution blive negativ stemt.

- Da forældre som har friplads ikke skal betale for frokosten, kan det formodes, at man i institutioner med ringe socioøkonomisk standard ofte frivilligt vil tilvælge en kommunal frokostordning
- Institutionerne vil opleve, at deres selvbestemmelse på området fratages..
- Skal forældre med børn i institutioner hvor mange har lav socioøkonomisk status fratages valgmuligheden, mens forældre børn i institutioner med mange forældre med gennemsnitlig eller høj socioøkonomisk status fortsat skal have valgmuligheden?
- Der vil være overvægtige børn med dårlig tandsundhed, overvægt etc., der tilfældigvis befinder sig i en institution, som ikke ligger markant over det københavnske gennemsnit og som derfor ikke rummes af ordningen.
- Som beskrevet ovenfor har vi pt. ikke direkte sundhedsmæssige indikatorer for aldersgruppen i København, som kan opgøres på institutionsniveau. Det kan være problematik at arbejde med indirekte sundhedsindikatorer, som holder statistisk set, men måske ikke på børnene i pågældende institution.

Forslag

Det foreslås, at man i Københavns Kommune i 2011 og 2012 ikke pålægger frokost i daginstitutioner af sociale og sundhedsmæssige årsager.

Primo 2011 opgøres, hvor mange procent af institutionerne der har fravalgt frokostordningen og hvor mange af disse, der har en for københavnske forhold høj andel af børn hvis forældre har friplads og hvor den ene forælder er på kontanthjælp.

Viser det sig, at en stor andel af disse institutioner har fravalgt frokostordningen undersøges årsagerne til fravalget.

På baggrund af undersøgelsen laver forvaltningen en status til BUU samt et forslag til, om man fra 2013 og frem skal pålægge frokost i nogle institutioner af sociale og sundhedsmæssige årsager, herunder

hvilke indikatorer der i så fald skal vægtes, om der skal indhentes nye data og hvem der skal involveres i udpegelsen af, hvilke institutioner der skal pålægges mad.

Jf. Socialministeriet er det først muligt at pålægge frokost af sociale og sundhedsmæssige årsager, når der næste gang skal til-/fravælges mad. Kommunen kan altså ikke midt i en 'madvalgsperiode' pålægge frokost i nogle daginstitutioner.